

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ลักษณะและสภาพของจังหวัดสangkhla

1. ลักษณะและสภาพทั่วไป

จังหวัดสangkhlaอยู่ห่างจากกรุงเทพฯ 950 กิโลเมตร มีพื้นที่ประมาณ 4,621,181 ไร่ สภาพที่ดินร้อยละ 42.8 ของพื้นที่ใช้เพื่อการเกษตรกรรมมีอาณาเขตติด geleทางด้านอ่าวไทย แนวชายฝั่งยาว 154.6 กิโลเมตร บริเวณชายแดนติดต่อกับรัฐภาคใต้และรัฐเปอร์ลิต ประเทศไทย เดชีบ บริเวณอำเภอสะเดา นาทวี และสะบ้าย้อยอยู่ห่างจากกรุงกัวลาลัมเปอร์ 480 กิโลเมตร และสิงคโปร์ 718 กิโลเมตร มีเขตการปกครอง 16 อำเภอ และประชากรในปี 2540 มีจำนวน 1,185,860 คน มากเป็นอันดับ 2 ของภาคใต้และภาคว่าในปี 2544 จะมีจำนวน 1,330,573 คน มีผู้อยู่ในกำลังแรงงาน 683,411 คน และเป็นผู้มีงานทำ 662,362 คน คิดเป็นร้อยละ 96.92 ของผู้อยู่ในกำลังแรงงาน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2541 : 15 - 16)

2. สภาพทางเศรษฐกิจ

2.1 สภาพทางเศรษฐกิจช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7

ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดสangkhla ในปี 2538 มีมูลค่า 72,123.2 ล้านบาท ประชากรมีรายได้เฉลี่ยต่อบุคคล 58,305 บาทต่อปี โครงสร้างเศรษฐกิจค่อนข้างมีเสถียรภาพ โดยมีการเกษตรกรรมและผลิตผลจากยางพาราเป็นส่วนใหญ่ รองลงมา คือ การประมง การบริการ การค้าส่ง ค้าปลีก และอุตสาหกรรม นอกจากนี้จังหวัดสangkhla ยังเป็นที่ตั้งของสำนักงานการค้าระหว่างประเทศ ศูนย์พาณิชย์ กรมส่งออก ศูนย์เศรษฐกิจการลงทุน (BOI) ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้า (Exim Bank) ธนาคารแห่งประเทศไทยสาขาภาคใต้ บรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรม (IFCT) สาขาธนาคารพาณิชย์จำนวน 81 แห่ง สถาบันการเงินอื่น ๆ อีก จำนวน 60 แห่ง และนิคมอุตสาหกรรม 1 แห่ง ส่วนสินค้าส่งออกและนำเข้าในปี พ.ศ.2540 จำนวน 114,352.07 ล้านบาท เกินคุณ 62,429.70 ล้านบาทและสินค้าที่ส่งออกที่สำคัญเรียงตามลำดับ ได้แก่ ยางและผลิตภัณฑ์ยางพาราร้อยละ 48.45 ผลิตภัณฑ์อาหารทะเลร้อยละ 9.27 น้ำมันเชื้อเพลิงและก๊าซธรรมชาติและเรือราษฎรชนิดต่าง ๆ ผลิตภัณฑ์อาหารและผักสด ผลไม้ ส่วนภาวะเกี่ยวกับการท่องเที่ยวพบว่าในปี พ.ศ.2540 มีนักท่องเที่ยวจำนวน 2,281,287 คน มากที่สุดใน 5 จังหวัดภาคใต้โดยมีนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศร้อยละ 39.51 ที่เหลือร้อยละ 60.49 เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย และมีอัตราการ

ขยายตัวของนักท่องเที่ยวในปี 2538 - 2540 โดยเฉลี่ยร้อยละ 3.84 ต่อปี ส่วนภาระการลงทุนพบว่า ในปี 2539 มีโรงพยาบาลจำนวน 1,520 โรงพยาบาลจำนวน 51,573 คน ส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอหาดใหญ่ อำเภอเมือง อำเภอสะเดา อำเภอจะนะ และอำเภอรัตนมิและ ผลผลิตส่วนใหญ่เป็นผลผลิตจากการเกษตร เช่น อุดสาหกรรมยางพารา ไม้ข้างพารา การประมง อุดสาหกรรมบริการ ก่อสร้าง อุดสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม อุดสาหกรรมเคมีและพลาสติก (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2541 : 16 - 20)

2.2 สภาพเศรษฐกิจในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 - 9

ในช่วงเดือนแรกปี พ.ศ.2541 (สูนย์ข่าวสารตลาดแรงงานภาคใต้ 2541 : 1) พบว่า ภาวะอุดสาหกรรมของภาคใต้อุบัติใหม่ที่แม่จะประสบปัญหาการขาดสภาพคล่องบ้าง แต่เนื่องจากอุดสาหกรรมที่สำคัญของภาคใต้เป็นอุดสาหกรรมแปรรูปสินค้าเกษตรเพื่อการส่งออก เป็นส่วนใหญ่จึงได้รับความอนุเคราะห์สินเชื่อส่งออกจากธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทยซึ่งยังคงให้การสนับสนุนทางด้านสินเชื่อร่วมทั้งป้องกันค่าเงินบาทอ่อนตัวลงส่งผลต่อ การส่งออกได้มากขึ้น ดังจะเห็นจากสภาพการขยายตัวของสถานประกอบการซึ่งสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนได้สำรวจสถิติโครงการที่ได้รับอนุมัติให้การส่งเสริมการลงทุน 14 จังหวัดภาคใต้ ในช่วง 6 เดือนแรกของปี 2541 (สูนย์ข่าวสารตลาดแรงงานภาคใต้ 2541 : 3) พบว่า มีโครงการที่ได้รับอนุมัติทั้งสิ้น 37 โครงการและจังหวัดที่ได้รับโครงการมาก 3 จังหวัด คือ จังหวัดสงขลาจำนวน 14 โครงการ จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีจำนวน 7 โครงการและจังหวัดภูเก็ตจำนวน 6 โครงการ ส่วนกิจการที่ได้รับความสนใจของนักลงทุนสูงสุดคือ กิจการประเภทน้ำยาฆ่าแมลง ยางแท่ง ยางแผ่น จำนวนทั้งสิ้นในภาคใต้จำนวน 14 โครงการ เงินทุน 1,832.59 ล้านบาท มีการจ้างแรงงานจำนวน 3,094 คน รองลงมาเป็นกิจการถุงมือยาง ถุงน้ำยาฆ่าแมลงอนามัย จำนวน 3 โครงการ เงินทุน 1,089.89 ล้านบาท มีการจ้างแรงงานจำนวน 1,595 คน และกิจการเคมี เคมีภัณฑ์ พลาสติก กระดาษจำนวน 3 โครงการ เงินลงทุน 331.10 ล้านบาท มีการจ้างแรงงาน 325 คน นอกจากนี้ใน ช่วงเดือนกันยายนปีนี้ คาดว่าจะมีการขยายโครงการเพิ่มดังที่สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (สูนย์ข่าวสารตลาดแรงงานภาคใต้ 2541 : 8) ได้สรุปโครงการที่ได้รับอนุมัติส่งเสริมการลงทุนในภาคใต้ ประจำเดือนกันยายน 2541 มีจำนวน 4 โครงการ เงินทุน 1,139.20 ล้านบาท มีตำแหน่ง แรงงานที่ต้องการจ้างจำนวน 1,323 คน ในจำนวนนี้ เป็นโครงการที่ได้รับการอนุมัติส่งเสริมการลงทุนในจังหวัดสงขลา 3 โครงการ คือ โครงการผลิตถุงมือจากยางธรรมชาติและถุงมือยาง สัมภาระ 1,000 ถุงชิ้นต่อปี โครงการผลิตแม่แบบเซรามิกส์สำหรับผลิตถุงมือยาง 450,000 ชิ้น ต่อปี และโครงการสัตว์น้ำทะเล เช่น อาหารกึ่งสำเร็จรูปและสำเร็จรูปแข็ง เช่น 45,000 ตันต่อปี มีความต้องการแรงงานจำนวน 1,303 อัตราและโครงการที่จังหวัดตรัง 1 โครงการ คือ โครงการผลิต

สิ่งรองพื้น 19,500 ลูกบาศก์เมตรต่อปี ไม้ยางพาราเปลี่ยนรูป 2,200 ลูกบาศก์เมตรต่อปี มีความต้องการแรงงานจำนวน 20 อัตรา ส่วนการขยายตัวทางเศรษฐกิจในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 พบว่า สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติอนบให้บริษัทเช้าท่อส์แอร์เชียเตคโนโลยี จำกัด (2540 : 3 - 34 ถึง 3 - 54) ได้ศึกษาจัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และได้คาดการณ์แนวโน้มเศรษฐกิจในสภาพปกติใน 5 จังหวัดภาคใต้พบว่า มีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจในช่วง พ.ศ.2540 - 2549 เท่ากับร้อยละ 6.7 และมีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในปี 2549 เท่ากับ 185,342 ล้านบาท หากได้ดำเนินการตามแผนแม่บทจะมีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจจะเท่ากับร้อยละ 9.4 และมีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในปี 2549 เท่ากับ 238,805 ล้านบาท โดยมีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจในสภาพปกติของ 5 จังหวัดภาคใต้แต่ละสาขาดังนี้ สาขาระนวน ประจำกันภัยและอสังหาริมทรัพย์มีอัตราการขยายตัวสูงสุดร้อยละ 16.5 รองลงมาได้แก่ สาขาอุตสาหกรรมร้อยละ 11.4 และสาขาค่าสร้างร้อยละ 8.9 หากดำเนินการตามแผนแม่บทจะมีอัตราการขยายตัวเป็นร้อยละ 19.5 17.5 และ 13.5 ตามลำดับ แต่เมื่อพิจารณาอย่างค่าวิกฤตในปี 2549 ในสภาพปกติพบว่า สาขาที่มีมูลค่าสูงสุดคือ สาขาระเกียรติจำนวน 59,494 ล้านบาท รองลงมาคือ สาขาวิศวกรรม บริการ การธุนค้า ประจำกันภัยและอสังหาริมทรัพย์ การค้าปลีกและค้าส่ง การค่าสร้าง และอุตสาหกรรม

3. สภาพแรงงานในจังหวัดสงขลา

สภาพแรงงานที่ได้รับผลกระทบจากการเลิกจ้างเนื่องจากภาวะวิกฤตในภาคใต้พบว่า ในช่วงวันที่ 1 มกราคม ถึง 18 กันยายน 2541 มีแรงงานที่ถูกเลิกจ้างจำนวน 2,940 คน คิดเป็นร้อยละ 2.28 ของผู้ว่างงานสุทธิทั้งหมด จังหวัดสงขลาเป็นจังหวัดที่มีผู้ถูกเลิกจ้างมากที่สุด จำนวน 742 คน สาเหตุเนื่องจากจังหวัดสงขลาเป็นจังหวัดที่มีสถานประกอบการและเงินลงทุนมากที่สุดในภาคใต้ถูกจ้างจึงถูกผลกระทบมากที่สุด รองลงมาคือจังหวัดตรังและจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีจำนวน 502 และ 329 คน ตามลำดับ เมื่อคูณจำนวนผู้ถูกเลิกจ้างในภาคใต้จะเห็นว่า ไม่ถือมีความรุนแรงเหมือนภาคอื่น ๆ เนื่องจากธุรกิจในภาคใต้ส่วนใหญ่สามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาพวิกฤตเศรษฐกิจ ได้จึงมีธุรกิจจำนวนไม่น้อยที่เลิกกิจการหรือลดพนักงานลงเหตุผลที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้ธุรกิจในภาคใต้สามารถอยู่รอดได้ เพราะธุรกิจส่วนใหญ่ใช้วัตถุคุณภาพในท้องถิ่นภาคใต้ หรือเป็นกิจการที่ต่อเนื่องจากวัตถุคุณภาพในภาคใต้และผลิตเพื่อการส่งออกต่างประเทศ เช่น โรงงานยาง ถุงมือยาง โรงงานแปรรูปสัตว์น้ำทะเล (ข่าวตลาดแรงงานภาคใต้ 2541 : 15) ดังจะเห็นจากสภาพความต้องการแรงงาน การสมัครงานและการจ้างงานในช่วง 6 เดือนแรกของปี 2541 และช่วงเดือนสิงหาคมและเดือนกันยายน 2541 ดังนี้ จากการศึกษาการให้บริการของสำนักงานจัดหางานจังหวัดในภาคใต้เกี่ยวกับความไม่สอดคล้องของตลาดแรงงานในช่วง 6 เดือนแรกของปี 2541 (ศูนย์ข่าว

สารตลาดแรงงานภาคใต้ 2541 : 17 - 24) พนวฯ นายจ้างมีความต้องการแรงงานในระดับต่ำกว่า ประถมศึกษาหรือไม่ระบุผู้มีการศึกษามากที่สุดจำนวน 19,218 อัตรา ระดับประถมศึกษาจำนวน 8,365 อัตรา มัธยมศึกษาจำนวน 4,415 อัตรา ปวช. จำนวน 2,696 อัตรา ปวส. จำนวน 1,571 อัตรา และระดับปฐมฐานาระดับจำนวน 1,131 อัตรา รวมทั้งสิ้น 37,396 อัตรา โดยมีผู้สมัครทั้งสิ้นจำนวนระบุ 15,248 คน และเรียงตามลำดับการศึกษาจากระดับต่ำกว่าประถมศึกษาและไม่ระบุผู้มีการศึกษา ดังนี้ 167 คน 2,077 คน 3,630 คน 2,495 คน 3,760 คน และ 3,119 คน ตามลำดับ ส่วนจำนวนแรงงานที่ได้รับจ้างก่อให้เกิดการข้างงานทั้งสิ้นจำนวน 6,011 คน และเรียงตามลำดับการศึกษา จากระดับต่ำกว่าประถมศึกษา และไม่ระบุผู้มีการศึกษาดังนี้ จำนวน 85 คน 1,122 คน 1,948 คน 939 คน 1,143 คน และ 774 คนตามลำดับโดยมีตำแหน่งว่างงานทั้งสิ้น 31,385 คน และมีแรงงานรองานจำนวน 9,237 คน ส่วนจังหวัดสงขลามีตำแหน่งว่างในช่วง 6 เดือนแรกของปี 2541 จำนวน ทั้งสิ้น 7,513 คน มีผู้สมัครทั้งสิ้น 4,408 คน แต่ได้รับการจ้างงานจำนวน 2,215 คน และมีแรงงานที่รอการจ้างงานจำนวน 2,193 คน และจากการสำรวจความต้องการแรงงานในช่วงเดือนสิงหาคมและกันยายน 2541 พนวฯ ข้อมูลจากข่าวสารตลาดแรงงานภาคใต้ (2541 : 1 - 3) รายงานสถานการณ์ตลาดแรงงานภาคใต้ในเดือนสิงหาคมมีตำแหน่งว่างที่ได้รับการแจ้งจากนายจ้างจำนวนทั้งสิ้น 15,507 อัตราจากผู้สมัครงาน 2,149 คน และได้รับการจ้างงานเพียง 767 คน ส่วนเดือนกันยายนมีตำแหน่งว่างจำนวน 4,299 อัตรา มีผู้สมัครจำนวน 2,226 คน และได้รับการจ้างงานจำนวน 703 คน ส่วนจังหวัดที่มีความต้องการแรงงานมากที่สุดคือ จังหวัดสงขลาต้องการแรงงานจำนวน 1,354 อัตรา และสามารถบรรจุก่อให้เกิดการจ้างงาน 764 คน และหมวดอาชีพที่ต้องการแรงงานมากที่สุดคือ หมวดผู้ปฏิบัติการที่เกี่ยวกับการผลิตและผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกัน พนักงานใช้อุปกรณ์ในการขนส่งและคนงานหรือกรรมการต้องการจำนวน 1,692 อัตราคิดเป็นร้อยละ 39.36 ของความต้องการแรงงานทั้งหมดมาเป็นหมวดผู้ปฏิบัติงานอาชีพเกี่ยวกับการค้าจำนวน 1,440 อัตรา คิดเป็นร้อยละ 33.50 และหมวดที่ต้องการน้อยที่สุดคือ ผู้ปฏิบัติงานที่ใช้วิชาชีพวิชาการและผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกันจำนวน 124 อัตรา คิดเป็นร้อยละ 2.88 แต่เมื่อนำแรงงานนักเรียน นักศึกษามาคิดจะพบว่า จากการรวบรวมของศูนย์ข่าวสารตลาดแรงงานภาคใต้ เกี่ยวกับจำนวนนักเรียนนักศึกษาที่เข้าสู่ตลาดแรงงานในปี 2541 ของภาคใต้ 14 จังหวัด (2541 : 13) พนวฯ มีจำนวน 53,376 คน จำนวนแรงงานที่ถูกยกเลิกจ้างระหว่างเดือนกรกฎาคมถึงกันยายน 2541 จำนวน 2,940 คน ไม่มีงานทำเดินทางจากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2541 จำนวน 80,946 คน รวมเป็นผู้ว่างงานทั้งสิ้นในภาคใต้จำนวน 137,262 คน เมื่อจำแนกจังหวัดพบว่า จังหวัดที่มีจำนวนผู้ว่างงานมากเรียงตามลำดับ 3 อันดับแรกได้แก่ จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 39,818 คน จังหวัดสงขลา จำนวน 22,180 คน และจังหวัดนราธิวาสจำนวน 12,882 คน ในจำนวนนี้ ได้รับการรายงานจาก

สำนักงานจัดหางานจังหวัด 14 จังหวัดภาคใต้ฯมีการบรรจุจำนวนทั้งสิ้น 8,327 คน ยังเหลือผู้ว่างงานรวมทั้งนักเรียนนักศึกษาที่จะเข้าสู่ตลาดแรงงานจำนวนทั้งสิ้น 128,935 คน กิตเป็นร้อยละของผู้ว่างงาน 3.13

4. การฝึกอบรมแรงงาน

สภาพเศรษฐกิจของประเทศไทยในช่วง 10 ปี ที่ผ่านมา มีการขยายตัวอย่างรวดเร็วและมีความต้องการแรงงานเพิ่มมากขึ้น ในทุกสาขาวิชาการพัฒนาไม่ว่าภาคอุตสาหกรรม ภาคบริการ เมืองแล้วภาคเกษตรกรรม ในบางสาขา เช่น ประมง หรืออุตสาหกรรม เป็นต้น จนทำให้เกิดการขาดแคลนแรงงานบางประเภทขึ้นก็ตาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งแรงงานที่มีฝีมือและไม่มีฝีมือ แต่ความต้องการของผู้ประกอบการนั้นมักจะประสบการขาดแคลนแรงงานที่มีฝีมือเป็นหลักและมีความชำนาญงาน เช่น แรงงานช่างมีฝีมือในสาขาต่าง ๆ หรือผู้มีความรู้ด้านคอมพิวเตอร์ ตั้งนั้นแรงงานที่มีการศึกษาต่ำคือทักษะและไม่มีฝีมือ จะไม่สามารถเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมบริการและการเกษตรที่ทันสมัย หากไม่มีการยกระดับหรือไม่รับการพัฒนาคุณภาพให้สูงขึ้น นอกจากนี้จากการศึกษาของบริษัท เซ้าท์เอเชียเทค โนโลยีจำกัด (SEATEC 2540 : 1 - 6 ถึง 1 - 7) "ได้ศึกษาสภาพการศึกษาและสวัสดิการสังคมของประชาชนในเขต 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้คือ จังหวัดสงขลา ศรีสะเกษ ยะลา และนราธิวาสพบว่า อาชีพของชาวชนบทส่วนใหญ่ทำสวนยางและการประมงเป็นหลัก ซึ่งคุ้นเคยกับการประกอบอาชีพเกษตร โดยเฉพาะสวนยางไม่มีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพรองและอาชีพเสริมอย่างอื่น ส่วนผลต่อฐานการผลิตแคน ในขณะที่อนาคตมีแนวโน้มจะเพิ่มการแบ่งขั้นมากขึ้นทำให้โอกาสการขยายและเปลี่ยนแปลงอาชีพมีน้อยขึ้นเป็นจะต้องได้รับการสนับสนุนให้มีการฝึกอาชีพใหม่ ๆ ที่เหมาะสมกับค่านิยมทางวัฒนธรรมและศักยภาพของประชาชน

การพัฒนาและอบรมแรงงานถือเป็นวิจัยการพัฒนาด้วยการฝึกอบรมฝีมือ แรงงานขณะทำงานในสถานประกอบการและมีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้โดยการตั้งหน่วยงานในระดับภูมิภาคและระดับจังหวัดขึ้นในแต่ละจังหวัด เช่น จังหวัดสงขลาได้จัดตั้ง "สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาคใต้ตอนล่าง" ส่วนจังหวัดที่เหลืออีก 4 จังหวัดต่างก็จัดตั้ง "ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงาน" เพื่อพัฒนาและฝึกอบรมฝีมือแรงงานขณะทำงานของกำลังแรงงานใน 5 จังหวัดดังกล่าวเป็นสำคัญ แต่ปัญหาที่ประสบในปัจจุบันและไม่สามารถนับสูงเป็นรายตามที่คาดหวังได้ ก่อตัวคือ การกำหนดหลักสูตรให้สอดคล้องตามความต้องการของแรงงานในระบบตลอดทั้งกระบวนการต้องรับรู้ของกลุ่มแรงงานที่เหลือจากภาคเกษตรเรื่องในบางพื้นที่ เพื่อนำทักษะมารองรับการพัฒนาอุตสาหกรรมหรือบริการในอนาคตต่อไปซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของกรรัณการ์ นานะกิจ (สุวิทย์ วิบูลย์ศรีนรู 2539 : 15) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาฝีมือแรงงานใน 4 จังหวัดดังกล่าวของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยการศึกษาทั้งหมดในหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องกับ

การพัฒนาฝีมือแรงงาน ผู้บริหารหรือตัวแทนภาคธุรกิจเอกชนและผู้ใช้แรงงานที่มีการศึกษาไม่ต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 6 อายุ 14 - 40 ปี จำนวนทั้งสิ้น 2,010 คนพบว่า การพัฒนาฝีมือแรงงานของหน่วยงานภาครัฐฯ ไม่สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันและความต้องการที่แท้จริง และปัจจุบัน อุปสรรคสำคัญที่ทำให้การพัฒนาฝีมือแรงงานที่ไม่ประสบความสำเร็จมีสาเหตุหลายประการคือ การวางแผนของหน่วยงานรัฐฯ ไม่ตรงเป้าหมาย ขาดแคลนงบประมาณและเครื่องมืออุปกรณ์ ขาด วิทยากรและบุคลากรที่เหมาะสม และขาดการประชาสัมพันธ์ที่ดี นอกจากนี้ยังพบว่าผู้บริหารหรือ ตัวแทนภาคธุรกิจเอกชนไม่ให้ความสนใจต่อการพัฒนาฝีมือแรงงานเท่าที่ควรเพียงปัจจุบัน ต่าง ๆ เกี่ยวกับคนงานได้แก่ คนงานลาออกจากบอย เรียนรู้งานซ้ำ มีความรับผิดชอบน้อย ขาดแคลนช่าง ฝีมือและกึ่งฝีมือ แต่ต้องการค่าจ้างสูงผลงานวิจัยดังกล่าวชัดเจนกับการศึกษาของกรมพัฒนาฝีมือ แรงงาน (2541 : บทคัดย่อ) ได้ติดตามผลการมีงานทำของผู้จบการฝึกอบรมจากการพัฒนาฝีมือแรงงาน ในปี 2541 โดยศึกษา กับกลุ่มผู้จบจากการฝึกเตรียมเข้าทำงาน การฝึกอบรมยกระดับฝีมือ การฝึก อาชีพในชนบทและฝึกพิเศษจำนวน 827 คน พบว่า ผู้จบการฝึกส่วนใหญ่เป็นชายมีอายุเฉลี่ย 26 ปี สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น แล้วร้อยละ 26.1 มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคตะวันออกเฉียง เหนือ ร้อยละ 57.6 จบการฝึกเตรียมเข้าทำงานโดยหนึ่งในสี่ของผู้สำเร็จการฝึกจากสาขาช่างไฟฟ้า และอิเล็กทรอนิกส์ ร้อยละ 76.3 ของผู้สำเร็จการฝึกมีงานทำหลังฝึกโดยมีรายได้เฉลี่ยเดือนละ 4,754 บาท และผู้จบการฝึกประมาณหนึ่งในสามมีโอกาสฝึกอบรมเพิ่มเติมโดยส่วนใหญ่ฝึกเพิ่มเติมตรง กับสาขาที่จบการฝึกมา นอกจากนี้ยังพบว่า เพศ ภูมิลำเนา สภาพสมรส การศึกษา และสาขาที่จบการ ฝึกมีความสัมพันธ์กับการมีงานทำของผู้จบการฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สถานบันพัฒนาฝีมือแรงงาน (ภาครัฐต้องล่างจังหวัดสงขลา) ซึ่งรับผิดชอบพัฒนา ฝีมือแรงงานในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง 7 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดสงขลา ตรัง พัทลุง สตูล ยะลา ปัตตานี และนราธิวาส โดยมีหน้าที่รับผิดชอบฝึกอบรมฝีมือแรงงานและส่งเสริมสนับสนุนและ ประสานงานความร่วมมือกับหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อให้มีส่วนร่วม ในการพัฒนาฝีมือแรงงาน ได้สรุปผลการดำเนินงานในปีงบประมาณ 2541 (13) โดยกำหนดแผน การพัฒนาฝีมือแรงงานจำนวน 5,345 คน ปีก่อนตั้งใจได้ 5,979 คน หรือร้อยละ 111.9 เมื่อพิจารณา กิจกรรมที่สามารถดำเนินการเป็นไปตามเป้าหมายในแต่ละกิจกรรมย่อยพบว่า ส่วนใหญ่ดำเนินการ ได้เป็นไปตามเป้าหมายและเกินเป้าหมายค่อนข้างสูง แต่มีบางกิจกรรมไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่ กำหนด เช่น การอบรมกลุ่มแรงงานใหม่ สำหรับกลุ่มแรงงานกลุ่มเป็นพิเศษ พระภิกษุสามเณร อาสา สมัครรักษาดินแดน คนพิการ แรงงานที่ทำงานในสถานประกอบการและแรงงานผู้ถูกเลิกจ้าง แรงงานที่ถูกเลิกจ้างมารับการอบรมเพียง 90 คน จากเป้าหมาย 380 คน นอกจากนี้ยังได้กำหนดแผน การดำเนินงานในปี 2542 และ 2543 ดังนี้ จากการผลการสรุปแผนปฏิบัติการ โครงการฝึกอาชีพภาคใต้

โครงการเงินกู้ธนาคารโลก ของกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมประจำปีงบประมาณ 2542 - 2543 โดยปี 2542 ทั้งประเทศอบรมจำนวน 1,936 รุ่น จำนวน 48,400 คน ปี 2543 จำนวน 2,264 รุ่น จำนวน 56,600 คน โดยกำหนดแผนการอบรมที่จังหวัดสงขลาปี 2542 จำนวน 40 รุ่น จำนวน 1,000 คน และปี 2543 จำนวน 80 รุ่น จำนวน 2,000 คน ซึ่งมีก่อตุ่นวิชาชีพ 9 ก่อตุ่นໄได้แก่ ก่อตุ่นอาชีพ ช่างก่อสร้าง ช่างยนต์ ช่างเชื่อม ช่างไฟฟ้า ช่างอิเล็กทรอนิกส์ ช่างเย็บแนบ อุตสาหกรรมศิลป์ ธุรกิจและบริการ และช่างกลโรงงาน อย่างไรก็ตามสภาพการขาดแคลนแรงงานที่มีคุณภาพสอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพจำเป็นต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วนและเน้นที่คุณภาพในการดำเนินการทั้งนี้เนื่องจากในช่วงระยะเวลา 10 ปี ข้างหน้า (สื้นสุดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9) เป็นที่คาดหมายกันว่าโครงสร้างทางเศรษฐกิจและการผลิตของประเทศไทยจะได้โดยรวมจะเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมบริการและการเกษตรที่ทันสมัยมากยิ่งขึ้น การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะก่อให้เกิดความต้องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพโดยเฉพาะแรงงานที่มีทักษะฝีมือสูงเพื่อให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศไทยในการที่จะมุ่งเน้นไปยังการพัฒนาเศรษฐกิจ การลงทุน การค้า ตลอดจนการอุตสาหกรรม และบริการกับก่อตุ่นประเทศไทยเพื่อนบ้านภายใต้โครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจสามฝ่ายคือ อินโดนีเซีย - มาเลเซีย - ไทย (Indonesia-Malaysia-Thai Growth Triangle Development Project : IMT - GT) ตามโครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศไทยและภูมิภาคนี้ที่มุ่งสู่ระดับนานาชาติมากขึ้น จึงทำให้มีการเปลี่ยนแปลงและเกิดปัญหาด้านแรงงานขาดแคลนในบางประเภททั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ดังนั้นหากหน่วยงานวางแผนและปฏิบัติด้านทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทย ไม่มีการดำเนินการปรับปรุงประสิทธิภาพและคุณภาพของแรงงานทั้งในระดับประเทศและระดับพื้นที่แล้ว ก็จะกลایเป็นข้อจำกัดในการพัฒนาประเทศไทยและการพัฒนาพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ไปสู่ระบบเศรษฐกิจที่ก้าวหน้าทั้งในแง่การค้า การลงทุน กับประเทศไทยเพื่อนบ้านและนานาชาติในอนาคต

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากสภาพการเปลี่ยนแปลงสภาพเศรษฐกิจของไทยตั้งแต่เดือนกรกฎาคม 2540 เป็นต้นมาได้มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับภาวะการเดิมที่ทำงานปัจจุบันและผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจ ดังนี้

สถาพร กวิตานนท์ เลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) ได้สรุปผลการประเมินภาวะการเดิมที่ทำงานของบริษัทที่ได้รับการส่งเสริมตั้งแต่ช่วงกิจกรรมการณ์เศรษฐกิจในปีงบประมาณ (วารสารส่งเสริมการลงทุน 2541 : 8) พบว่า บริษัทที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุน 3,931

อุตสาหกรรมที่มีการเลิกจ้างสูงสุด 5 อันดับแรกได้แก่ อุตสาหกรรมสาขาอาหารและเครื่องดื่มจำนวน 23,593 คน สิ่งทอจำนวน 13,000 คน พลาสติกจำนวน 10,571 คน ยานยนต์จำนวน 9,426 คน และบริการจำนวน 5,825 คน ส่วนสูรพล เพชรไกร และคณ (Rangsit Business Review 2541 : 94 - 97) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัญหาการเลิกจ้างในประเทศไทย : กรณีศึกษาอุตสาหกรรมเงิน” พบว่า จากภาวะเศรษฐกิจไทยที่เริ่มนั่นคลอนตั้งแต่ปี พ.ศ.2539 ส่งผลกระทบต่อธุรกิจการเงินไทยทำให้บริษัทเงินทุนและบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์จากเดิมจำนวน 91 แห่ง มีพนักงาน 24,594 คน ลดลงเหลือ 35 แห่งและมีการจ้างพนักงานเหลือเพียง 12,092 คน ลดลงร้อยละ 50.8 ส่วนธนาคารพาณิชย์ แม้ไม่มีปัญหาการเลิกจ้างแต่ก็มีมาตรการในการปฏิบัติทางอย่างเช่น งดรับพนักงานใหม่ สร้างเปลี่ยนตำแหน่งพนักงาน ลดค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ภายในองค์กร ลดเวลาการทำงาน ลดเงินเดือนผู้บริหาร และการเกย์บิณอาญาคุกคามกำหนด นอกจากนี้กองประจำการเพิ่มผลการพัฒนา สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้รับการสนับสนุนและร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญของ ADB (2541 : 3-8) ศึกษาผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจต่อภาระการเมืองทำการว่างงานและรายได้เพื่อเสนอต่อที่ประชุมสัมมนา ณ โรงแรมอมาริ沃เตอร์เกท กรุงเทพมหานคร ในวันศุกร์ที่ 25 กันยายน 2541 สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1. วิกฤตเศรษฐกิจไม่มีผลต่อการเมืองทำงานมากนัก ผู้เมืองทำงานในรอบกุมภาพันธ์ ปี 2541 ลดลงด้วยผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจเพียง 0.67 ล้านคน ซึ่งเมื่อเทียบกับจำนวนผู้เมืองทำงานในภาพรวมถือได้ว่ายังไม่ใช่ปัญหาสำคัญซึ่งจากตัวเลขการสำรวจในรอบกุมภาพันธ์ 2541 พบว่ามีการว่างงานสูงถึง 1.48 ล้านคน และเมื่อปรับผลต่างของฤดูกาลแล้วสูงถึงร้อยละ 3.88 หรือ 1.22 ล้านคน แต่เมื่อวิเคราะห์เฉพาะผลจากวิกฤตพบว่า วิกฤตทำให้มีปัญหาการว่างงานร้อยละ 2.59 หรือ 0.81 ล้านคน โดยแรงงานชายได้รับผลกระทบมากกว่าแรงงานหญิงถึงเก้าสิบ อย่างไรก็ตามปัญหาที่น่าเป็นห่วง คือ กลุ่มแรงงานที่ว่างงานนานเกิน 1 เดือน (กลุ่มว่างงานเรื้อรัง) ซึ่งมีสัดส่วนเพิ่มสูงขึ้นเป็นร้อยละ 2.11 (ปรับด้วยผลต่างตามฤดูกาล) ซึ่งสูงกว่าทุกปีที่ผ่านมาโดยประมาณว่า 3 ใน 4 หรือคิดเป็นอัตรา率ร้อยละ 1.57 มีสาเหตุมาจากการวิกฤตเศรษฐกิจ

2. วิกฤตมีผลต่อรายได้มากกว่าการจ้างงาน รายได้รวมของผู้เมืองทำงานลดลงโดยเฉลี่ย 691 บาทต่อเดือนหรือลดลงร้อยละ 18.5 ของรายได้ที่ได้รับต่อคนต่อเดือน ทั้งที่รายได้จากธุรกิจได้รับผลกระทบมากที่สุดคือ ลดลงประมาณ 1,038 บาทต่อเดือน หรือลดลงร้อยละ 22.7 ของรายได้ที่ได้รับต่อคนต่อเดือน เนื่องจากคนทำงานในภาคธุรกิจยังคงพยายามที่จะทำงานต่อไปแม้รายได้จะลดลงจึงส่งผลให้ขั้นตอนการทำงานหรืออัตราการว่างงานไม่ได้รับผลกระทบมากนัก

3. การว่างงานในภาคเกษตร บริการและขนาดส่งสื่อสาร ได้รับผลกระทบจากวิกฤตเพียงเล็กน้อย แต่การว่างงานในภาคเกษตรนั้นก้าวอิทธิพลของฤดูกาลค่อนข้างสูง แต่ส่วนผลกระทบ

ต่อการว่างงานในสาขาวิชาระดับอุดมศึกษาที่สุด คือ เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 13.24 ทั้งที่ในอดีตการว่างงานในสาขานี้ลดลงอย่างรวดเร็ว รองลงมาคือ สาขาวิชาการประกันภัย อุตสาหกรรมการค้า ขนส่ง และการบริการตามลำดับ นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบต่อรายได้ในแต่ละสาขา โดยสาขาวิชาการค้าลดลงร้อยละ 21.70 อุตสาหกรรมลดลงร้อยละ 16.54 ธนาคารและประกันภัยลดลงร้อยละ 13.45 ของรายได้ต่อเดือนของการสำรวจรอบ 3 ในปี 2540

ภายหลังจากการนำเสนอผลการวิจัยเรื่อง “ผลกระทบจากภาวะวิกฤตเศรษฐกิจต่อภาวะการมีงานทำ การว่างงานและรายได้” ได้มีการอภิปรายโดยผู้เชี่ยวชาญซึ่งส่วนใหญ่เห็นว่า รายงานวิจัยนี้เป็นรายงานที่ดีนักจากนี้ขึ้นได้เสนอแนะและแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม เช่น

เมธิ ครองแก้ว ได้ให้ข้อคิดเห็นในการอภิปรายการรายงานการศึกษาเรื่อง “ผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจต่อภาวะการมีงานทำ การว่างงานและรายได้” (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2541 : 3-4) ว่าจากประสบการณ์ที่ได้เคยออกไปสำรวจผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจต่อผู้ใช้แรงงานในช่วงเดือนตุลาคม 2540 เปรียบเทียบกับเดือนตุลาคมปี 2541 ดังนี้

1. วิกฤตเศรษฐกิจส่งผลกระทบต่อปัญหาการว่างงานในบางสาขาเท่านั้น ในขณะที่ภาวะการว่างงาน รายได้และความเป็นอยู่ของแรงงานในภาคเกษตรซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศไทยมีสภาพและความเป็นอยู่ตามปกติ

2. ผู้ลูกเสียจ้างจากภาคการผลิตหรือภาคอุตสาหกรรมในเขตเมืองได้รับผลกระทบค่อนข้างจะรุนแรงมาก แต่ส่วนใหญ่จะได้รับความช่วยเหลือเกื้อกูลจากครอบครัวและมีการปรับตัวตามสถานการณ์ได้เป็นอย่างดี อาทิ มีการลดค่าใช้จ่ายด้านอาหาร เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย และค่าบันทึ้งในสัดส่วนที่ค่อนข้างสูง

จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ผลกระทบของแรงงานในภาคใต้มีไม่นานนักแต่ควรได้รับการช่วยเหลือในเรื่องการพัฒนาความรู้และทักษะเพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพและคุณภาพของแรงงานในการเข้าสู่คุณภาพเทียบเท่ามาตรฐานสากลยังผลให้ผลผลิตและสินค้าของประเทศไทยได้รับการยอมรับสูงขึ้นนำไปสู่การท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวในอนาคต